

1. Trestní řízení, instrukce a postup

R. D. KAREL ORLITA
SOUDNÍ VIKÁŘ BDCS

I. Obecné dispozice

Pro přehlednost problematiky, kterou se budeme zabývat uvedme v první řadě druhy soudního řízení v církvi. Trestní proces se liší od sporného nebo správního čtyřmi motivy: tj. předpoklady, stranami, předmětem a cílem.¹

s. řízení	předpoklady	strany	předmět	cíl
sporné	Existence zákona, jehož porušení stanovuje nedovolený čin	navrhovatel předvolaný	nedovolený úkon - popření - přestoupení soukromého práva	Potvrzení nebo náprava soukromého práva
správní	Existence zákona, jehož poškození stanovuje nelegální čin „v postupování“ nebo „v rozhodování“	stěžovatel resistent	nelegální či protizákonný úkon „v postupování“ nebo „v rozhodování“	Urovnání sporu mezi soukromou stranou a autoritou
trestní	Existence zákona, jehož porušování stanovuje zločinný čin	žalobce (OSp) žalovaný	Materiální a veřejně formální přečin	obnovení veřejného pořádku, odstranění pohoršení a náprava provinilce

Základní kritérium pro udělování trestů obsahuje kánon 1317 CIC, který vyjadřuje, že «Tresty se stanovují jen v té míře, v jaké jsou opravdu nutné k lepšímu zachování církevní kázně». Tedy dříve než by se měl započít trestní proces, jak vyjadřuje glosovaný kánon, se má hledat ještě jiný prostředek ne-trestní k nápravě delikventa. V tomto duchu kánon 1341 CIC'83 upřesňuje: «Ordinář se postará o provedení soudního nebo správního řízení za účelem uložení nebo úředního prohlášení trestu pouze tehdy, když poznal, že ani bratrským napomenutím ani důtkou ani jinou cestou pastorační péče nelze dostatečně napravit pohoršení, obnovit spravedlnost a napravit viníka». Důvod této normy je obsažen v samotné finalitě kanonického trestu a to ve své dimenzi společného dobra, které musí být stále chráněno, aby se zabránilo jeho poškození od eventuálního neplnění církevní disciplíny ve věcech vysluhování svátosti a nesprávného zvěstování autentického magisteria církve. Ale jedná se také o preseravci osobního dobra popsané v kánonu jako «náprava viníka» s adekvátní nápravou pohoršení a obnovou spravedlnosti. Tudíž ve věci udělení trestu se nejedná jen o dimenzi personální v korekci delikventa (z tohoto důvodu by stačila pohružka pro svědomí viníka), ale o adekvátní restauraci církevní disciplíny.

¹ Srov. F.D'OSTILIO, *Prontuario del codice di diritto canonico: tavole sinottiche*, Città del Vaticano 1996², str. 612; L.CHIAPPETTA, *Il Codice di Diritto Canonico. Commento giuridico-pastorale*, svaz. 2, Napoli 1988, str. 779; ZBIGNIEW SUCHECKI, *Il processo penale giudiziario*, v AA.RR., *Il processo penale canonico*, Roma 2003, str. 245.

Toto je výchozí bod pro biskupa – ordináře, který je odpovědný pastýř za svěřenou církev v posvátné povinnosti vydávat zákony, soudit, a řídit vše co náleží kultu a apoštolátu² a to i v případě, když má uložit trest jak medicínální tak odčínující. Proto dříve než ordinář aplikuje jakýkoliv trest musí hledat dosažení cíle trestu v přizpůsobeném stupni diskrecionality a v dalších prostředcích pastorační povahy jako bratrské napomenutí, pokárání atd. Již jsem se zmínil o dvou druzích trestu: medicínální neboli nápravné a odčínující. Pro správnou aplikaci trestu je nutné důsledně rozlišovat druh trestu. Trest medicínální neboli censura neboli trest nápravný má za cíl obrácení provinilce, odnímající mu některé duchovní dobra nebo dobra s nimi spojená. Proto takový trest nemůže být stanoven na věky nebo na neohraničený čas, ale trvá pokud se viník nenapraví. Kdykoli se provinilec napraví má právo být zabaven trestu! Zatímco trest odčínující neboli pořádkový je takový, jenž přímo směřuje k obnovení poškozeného pořádku nebo k odčinění deliktu způsobem, jehož odpuštění nezávisí na skončení vzpurnosti delikventa. Pročez takový trest může být stanoven trvale nebo pro determinovaný i nedeterminovaný čas a může být odňat skrze dispens, nikoliv z práva provinilce a tudíž může trvat i po čas, kdy viník se již napravil. Z tohoto důvodu pořádkový trest v obecnosti nevyžaduje předchozí napomenutí, jak je tomu u trestů nápravných. Kánon 1336 vyjmenovává pořádkové tresty již ustanovené:

§ 1. Pořádkové tresty, které mohou postihnout viníka buď natrvalo nebo na dobu určitou nebo neurčitou, jsou kromě jiných, které případně stanovil zákon:

1. zákaz nebo příkaz pobývat na určitém místě nebo území;
2. zbavení moci, úřadu, úkolu, práva, privilegia, zmocnění, výhody, titulu, vyznamenání, i pouze čestného;
3. zákaz vykonávat, co je uvedeno v odst. 2, nebo zákaz toho na určitém místě nebo mimo určité místo; tyto zákazy nemají nikdy za následek neplatnost;
4. trestní přeložení na jiný úřad;
5. propuštění z duchovenského stavu.

§ 2. Povahu trestů nastupujících bez rozhodnutí představeného mohou mít pouze ty pořádkové tresty, které jsou uvedeny v § 1, odst. 3.

K upřesnění dodávám, že kromě těchto výše uvedených trestů podle kán. 1336 může jak celocírkevní tak místní zákon ustanovit další tresty, avšak tresty nedeterminované nebo trvalé nemohou být ustanoveny příkazem.³ Uložení trvalého pořádkového trestu může dojít jen soudní cestou a propuštění z duchovenského stavu může být ustanoveno jenom skrze celocírkevní zákon.⁴ V Brněnské diecézi nebyl ustanoven a nebo není znám žádná trestní příkaz nebo zákon, mimo výše uvedené, platné v celé církvi.

² Srov. LG 24, 27; kann. 131, § 1; 146; 392; JAN PAVEL II, Apoštolská post-synodální exhortace *Pastores Gregis*, 43.

³ Kán.1319 § 1. V té míře, v jaké někdo může na základě moci řízení vydat pro vnější obor příkazy, může také stanovit určité tresty s výjimkou trvalých trestů pořádkových. § 2. Trestní příkaz se vydává až po zralém uvážení věci a při zachování norem o místních zákonech v kán. 1317 a 1318.

⁴ Srov. kánn. 1342, § 2; 1317.

Tresty nápravné se v platné kanonistice dělí v souladu s kán. 1331 – 1333 na exkomunikaci, interdikt a suspensi, které nastupují buď z rozhodnutí nebo bez rozhodnutí představeného (*latae sententiae*). Konkrétními censurami za jednotlivé tresty se zabývají kánony kodexu 1364 – 1398.

II. Postup v «předchozím řízení»

1. Ordinář, poté co zvěděl o zprávě ohledně deliktu, po jeho ujištění a verifikaci jeho pravděpodobnosti, musí rozhodnout prostřednictvím dekretu začátek předchozího řízení:

Kán.1717 § 1. Kdykoliv se ordinář alespoň s pravděpodobností doví o zločinu, opatrně zjistí sám osobně nebo prostřednictvím jiné vhodné osoby skutečnosti, okolnosti a přičetnost, pokud se toto šetření nejeví zbytečným.

§ 2. Je nutno zabránit ohrožení dobrého jména tímto šetřením.

§ 3. Kdo koná vyšetřování, má stejná práva a povinnosti jako vyšetřující v řízení; nesmí však být v této věci soudcem, jestliže bylo později zahájeno soudní řízení.

V dekretu musí ordinář určit osobu vyšetřujícího, který ovšem nemůže být budoucí soudce (jistě ne soudní vikář, který má být z práva předsedou senátu), pravděpodobný delikt, osobu delikventa, termín zjištění. Kodex hovoří pouze, že vyšetřovatel má být «vhodná» osoba, avšak můžeme doplnit, odvozující od jiných norem, že taková osoba by měla být znalá práva, rozvázná, morálně bezúhonná a katolík. Nemusí jí být nutně duchovní, ale ve věcech kněžských prohřešků, vzhledem k tomu, že i notář má být duchovní, by jí měl bezesporu být.⁵ Je možné, aby jí byla tatáž osoba, která je ustanovena v diecézi ochráncem spravedlnosti. Předmět předběžného šetření je trojí: fakty, okolnosti a přičitatelnost. Je nezbytná přítomnost notáře, který musí vše zaznamenat.

Předchozí šetření není třeba vykonat pokud se toto šetření jeví zcela zbytečným, tj. když jsou dostatečně dokázány skutečnosti deliktu. Fakt deliktu je třeba doložit označením právního podkladu, na němž se zakládá, a alespoň obecně uvést skutečnosti a důkazy k prokázání toho, co se tvrdí. O důkazech k předchozímu šetření platí analogicky vše, co je obecnou naukou o důkazech obsaženou v kánonech 1526 – 1573. Pokud ordinář rozhodl, že předběžné šetření je zbytečné tak toto rozhodnutí musí zaznamenat

	
BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ ORDINARIÁT PETROV 8. 601 43 BRNO	
Prot. Nr. 126/317/06	V Brně dne 20. 3. 2006
Trestní řízení I. instance Delikvent: Franta Vykopkeleno	
DEKRET O ZAHÁJENÍ PŘEDCHOZÍHO ŘÍZENÍ	
<p>Na základě získaných a oznámených informací a důkazů ze dne 12. 12. 2006 ohledně spáchání trestního činu pronášení rouhání a těžkého porušení dobrých mravů, urážky náboženství a církve na veřejném místě (kán. 1365) rozhoduji zahájit předchozí řízení ve věci shromažďování důkazů podle kánon 1717 a jmenuji</p>	
R. D. Mgr. Emila Krka,	
biskovického děkana Brněnské diecéze, za vyšetřovatele.	
Podezřelý ze spáchání trestního činu je:	
1) R. D. Mgr. Milan Tetařík, farář v Kostnici, trvale bytem: Tkalcovská 80, 549 23 Vrbovice,	
který dne 15. 11. 2006 měl pronést na veřejné shromáždění obyvatel obce Vrbice urážlivá slova proti církvi a dne 23. 11. 2006 v pořadu Českého rozhlasu „Na nedělní chvíli“ urážlivá a zavádějící slova o důstojnosti křesťanského náboženství.	
Tímto dekretem také ukládám vykonat předběžné řízení v době do 30. listopadu 2006. Předběžný důkazový materiál je připojen v příloze dekretu.	
_____ ordinář	L. S. _____ notář
Na vědomí: Vyšetřovatel R. D. Mgr. Emila Krka, biskovického děkana	
Tel: +420 543 237 051, Fax: +420 543 237 042, E-mail: ordinar@biskupstvi.cz	

⁵ Kromě duchovních mohou zastávat úřad vyšetřujícího i laici, muži i ženy, srov. *Communicationes*, 12 (1980), str. 189.

v dekretu, kterým odůvodňuje takové jednání. Po této první fázi, fázi předběžné, následuje rozhodnutí ordináře jakou cestou se dále vydá řízení⁶

⁶ Otevírá se zde otázka, zda-li by ordinář neměl, dozví-li se s určitostí spáchání trestního činu, podat žalobu před státními orgány. Jistě, že může vždy zvažovat takovou možnost, avšak zákon ČR stanovuje jen některé formy trestné součinnosti: **§ 164 Podněcování:** Kdo veřejně podněcuje k trestnému činu nebo k hromadnému neplnění důležité povinnosti uložené podle zákona, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. **§ 165 Schvalování trestného činu:** (1) Kdo veřejně schvaluje trestný čin nebo kdo veřejně vychvaluje pro trestný čin jeho pachatele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. (2) Stejně bude potrestán, kdo v úmyslu projevit s trestným činem souhlas a) pachatele nebo osobu jemu blízkou odmění nebo odškodní za trest, nebo b) na takovou odměnu nebo odškodnění sbírá. **§ 166 Nadržování:** (1) Kdo pachateli trestného činu pomáhá v úmyslu umožnit mu, aby unikl trestnímu stíhání, trestu nebo ochrannému opatření nebo jejich výkonu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta, pomáhá-li však takto pachateli trestného činu, na který tento zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. (2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1 ve prospěch osoby sobě blízké, není trestný, ledaže by tak učinil v úmyslu a) pomoci osobě, která spáchala trestný čin vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93), teroristického útoku (§ 95), záškodnictví (§ 96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (§ 105 odst. 3 a 4), účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 2 a 3, nebo genocidia (§ 259), nebo b) opatřit sobě nebo jinému majetkový prospěch. **§ 167 Nepřekážení trestného činu** (1) Kdo se hodnověrným způsobem doví, že jiný připravuje nebo páchá trestný čin vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93), teroristického útoku (§ 95), záškodnictví (§ 96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (§ 105), ohrožení utajované informace podle § 106, válečné zrady (§ 114), porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi (§ 124a,124b,124c), porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem (§ 124d, 124e, 124f), padělání a pozměňování peněz (§ 140), účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 2 a 3, nedovoleného překročení státní hranice podle § 171b odst. 2, 3, porušování mezinárodních sankcí podle § 171d, neoprávněného nakládání s osobními údaji podle § 178 odst. 3, obecného ohrožení podle § 179, ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla podle § 180a, zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny podle § 180c odst. 2, nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 a 188, týrání svěřené osoby (§ 215), vraždy (§ 219), loupeže (§ 234), braní rukojmí (§ 234a), znásilnění (§ 241), pohlavního zneužívání podle § 242, krádeže podle § 247 odst. 5, zpronevěry podle § 248 odst. 4, podvodu podle § 250 odst. 4, pojistného podvodu podle § 250a odst. 5, úvěrového podvodu podle § 250b odst. 5, podílíctví podle § 251 odst. 3, legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 252a odst. 3, genocidia (§ 259), používání zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 262), válečné krutosti (§ 263), plenění v prostoru válečných operací (§ 264), neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 2 písm. a), zprotivení a donucení k porušení vojenských povinností podle § 275 odst. 2 písm. a), porušování práv a chráněných zájmů vojáků podle § 279a odst. 3 a § 279b odst. 3, zběhnutí (§ 282) nebo ohrožení morálního stavu jednotky podle § 288 odst. 2, a spáchání nebo dokončení takového trestného činu nepřekazí, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším; (2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li trestný čin překazit bez značných nesnází nebo aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezabavuje pachatele trestnosti, týká-li se nepřekážení trestného činu vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93), teroristického útoku (§ 95), záškodnictví (§ 96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (§ 105), ohrožení utajované informace podle § 106, účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 2 a 3 nebo genocidia (§ 259). (3) Překazit trestný čin lze i jeho včasným oznámením státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu; voják může místo toho učinit oznámení veliteli nebo náčelníku. **§ 168 Neoznámení trestného činu** (1) Kdo se hodnověrným způsobem doví, že jiný spáchal trestný čin vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93), teroristického útoku (§ 95), záškodnictví (§ 96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (§ 105 odst. 2, 3 a 4), ohrožení utajované informace (§ 106 a 107), porušování předpisů o nakládání s kontrolovaným zbožím a technologiemi (§ 124a,124b,124c), porušování předpisů o zahraničním obchodu s vojenským materiálem (§ 124d, 124e, 124f), padělání a pozměňování peněz (§ 140), porušování mezinárodních sankcí (§ 171d), neoprávněného nakládání s osobními údaji (§ 178 odst. 3), účasti na zločinném spolčení (§ 163a odst. 2 a 3), obecného ohrožení podle § 179, ohrožení bezpečnosti vzdušného dopravního prostředku a civilního plavidla podle § 180a, zavlčení vzdušného dopravního prostředku do ciziny podle § 180c odst. 2, týrání svěřené osoby (§ 215), vraždy (§ 219), genocidia (§ 259) nebo používání zakázaného bojového prostředku a nedovoleného vedení boje (§ 262), a takový trestný čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu nebo místo toho, jde-li o vojáka, velitele nebo náčelníku, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta; stanoví-li tento zákon na některý z těchto trestných činů trest mírnější, bude potrestán oním trestem mírnějším. (2) Kdo spáchá čin uvedený v odstavci 1, není trestný, nemohl-li oznámení učinit, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Uvedení osoby blízké v nebezpečí trestního stíhání však nezabavuje pachatele trestnosti, týká-li se neoznámení trestného činu vlastizrady (§ 91), rozvracení republiky (§ 92), teroru (§ 93), teroristického útoku (§ 95), záškodnictví (§

pro uložení nebo vyhlášení trestu, tedy buď soudní nebo mimosoudní, nezakazuje-li to zákon.⁷

Tedy ordinář má použít trestní opatření, jestliže viník, který je vyslýchán se přiznává k činu a lituje ho mimo tyto případy:

- a) jestliže se jedná o delikt pro který je ustanoven trest sesazení nebo zbavení;
- b) jestliže se jedná o vydání deklaratorního rozsudku trestu «latae sententiae»;
- c) jestliže se ordinář domnívá, že trestním opatřením nelze dostatečně napravit pohoršení, obnovit spravedlnost a napravit viníka;
- d) jestliže viník, jenž byl již dvakrát právně pokárán, potřetí se dopustil téhož deliktu.

Předchozí šetření se končí vydáním dekretu o ukončení šetření. Výsledek takového šetření může být trojí:

1) informace o deliktu se ukáže bez jakéhokoliv solidního základu neboť sesbírané informace jsou nedostačující. V tom případě ordinář vydá dekret o archivaci v souladu s kánonem 1719, který formuluje: «V tajném archivu kurie se uschovají akta vyšetřování, rozhodnutí ordináře, jímž se vyšetřování zahajuje a uzavírá, a vše, co předcházelo šetření, pokud to není nutné pro trestní řízení».

2) zůstali nějaké indicie deliktu, ale nedostatečné pro zahájení trestního řízení. V tomto případě ordinář dekretem rozhodne, aby byla akta předběžného řízení uchována a v průběhu času, aby byl vyslechnut aktér deliktu nebo byl pod mimořádným dohledem.

3) existují jisté nebo alespoň pravděpodobné a dostačující důkazy deliktu pro uskutečnění formálního obvinění: v tomto případě tedy ordinář musí rozhodnout (dekretem), aby byl podezřelý předvolán. Podle případu se dále postupuje k:

- a) «correptio iudicialis», tedy napomenutí a důtka.⁸
- b) uložení trestu prostřednictvím dekretu;

96), sabotáže (§ 97), vyzvědačství (§ 105 odst. 2, 3 a 4), ohrožení utajované informace (§ 106 a 107), účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 2 a 3 nebo genocidia (§ 259). (3) Oznamovací povinnosti nemá advokát nebo advokátní koncipient, který se dozví o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Oznamovací povinnost nemá také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, dozví-li se o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství nebo v souvislosti s výkonem práva obdobného zpovědnímu tajemství.

⁷ Srov. Kán.1342 § 2. Správním rozhodnutím nemohou být uloženy nebo prohlášeny trvalé tresty ani tresty, které zakazuje uložit správním rozhodnutím zákon nebo příkaz, který je stanovil.

⁸ Srov. kán. 1339.

	
BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ ORDINARIÁT PETROV 3, 601 43 BRNO	
Prot. No. 126/311/06	V Brně dne 20. 3. 2006
Trestní řízení I. instance Delikt: Franta Vykepkoleno	
DEKRET O UKONČENÍ PŘEDCHOZÍHO ŘÍZENÍ A PŘEDVOLÁNÍ PODEZŘELÉHO	
<p>Dne 12. 12. 2006 pověřený vyšetřovatel R. D. Mgr. Emil Krk (prot.n. 1254/06) ve výše uvedeném řízení předložil nové důkazy o trestním jednání R. D. Mgr. Milana Telařika. Bylo zjištěno skutkové naplnění trestního činu pronášení rouhání a těžkého porušení dobrých mravů, urážky náboženství a církve na veřejném místě (kán. 1369). Na základě těchto skutečností rozhoduji, aby provinilec byl předvolán a byla mu oznámena podstata obvinění a dána lhůta jednoho měsíce pro nápravu škody, pohoršení a upuštění od zatvřelosti.</p> <p>Kancleř kurie (notář) nechť předvolá podezřelého v co nejkratší době.</p>	
_____	L. S. _____
ordinář	notář
<p>Na vědomí: Vyšetřovatel: R. D. Mgr. Emil Krk, boskovický děkan</p>	
Tel: +420 543 237 051, Fax: +420 543 237 042, E-mail: cirkevnisoud.brno@biskupstvi.cz	

c) zahájení trestního procesu;

I) ordinář dekretuje potřebnost trestního řízení;

II) ordinář předá akta předchozího šetření ochránci spravedlnosti, který předloží příslušnému soudu žalobu podle kánonů 1502 e 1504.

III. Napomenutí: «conditio sine qua non» pro censuru

Pro uložení nápravného trestu je však třeba pamatovat na neopomenutelnou podmínku, obsaženou v kánonu 1347 § 1. «Nápravný trest (censura) může být platně uložen až tehdy, jestliže před tím byl viník alespoň jednou napomenut, aby upustil od své zatvrzelosti, a byla mu poskytnuta vhodná lhůta k nápravě». Tuto všeobecnou podmínku k udělení censury je nutné dodržet pro samotnou platnost budoucího trestu. V případě, že podmínka není splněna potrestaný uspěje rekurssem na Kongregaci pro klérus, která prohlásí neplatnost trestu z důvodu procesního nedostatku. Napomenutí musí být stanoveno písemně, dekretem, v němž je obsaženo kdo, koho, z jakého důvodu napomíná, lhůta na nápravu, hrozící trest podložen trestním zákonem nebo příkazem. Po vypršení lhůty bez nápravy, je delikventovi oznámeno buď že spis se žalobou je předán soudu, která vynese na konci řádného řízení rozsudek v I. instanci nebo je uložen trest v mimosoudním řízení. Pokud je trest vynesena mimosoudní cestou, je třeba ho určit dekretem se všemi náležitostmi (viz. bod V). Smysl napomenutí, který má na mysli zákonodárce je, aby osoba nebyla potrestána pokud nespáchala delikt. Vlastně je to nástroj, aby lék – trest, nebyl užít, když není nalezena nemoc, právě k tomu slouží napomenutí.⁹ Napomenutí musí být vykonáno, alespoň jedenkrát, ale nic nebrání, ba naopak, aby bylo vykonáno vícekrát. Podle názoru A. Calabrese¹⁰ se může analogicky odvodit od napomenutí řeholníka ohledně odejití z řádu, kde je osoba alespoň dvakrát napomenuta s intervalem nejméně patnácti dní.¹¹

	
BISKUPSTVÍ BRNĚNSKÉ ORDINARIÁT PETROV 3. 501 43 BRNO	
Prot. No. 126/31T/06	VBmě dne 20. 3. 2006
Trestní řízení I. instance Delikvent: František Vykořolený	
ZÁPIS O UDĚLENÍ NAPOMENUTÍ	
<p>Dne 12. 12. 2006 se dostavil na základě předvolání po ukončení předchozího řízení (prot.n. 2331/06) do kanceláře generálního vikáře Mons. Benjamina Poutníka podezřelý R.D. Mgr. Milan Tělařík ze spáchání trestního činu podle kánonu 1369. Byla mu sdělena podstata záležitosti, předloženy důkazy jeho trestního jednání a byl ordinářem napomenut podle kán. 1347, § 1, aby upustil od zatvrzelosti, zločinu opravdu litoval, náležitě napravil škodu i pohoršení veřejnou omluvou na opětovném shromáždění občanů obce Vrtice v době do jednoho měsíce. Viník byl upozorněn, že pokud do jednoho měsíce nenapraví své provinění, tak záležitost bude postoupena soudu k vyhlášení příslušného trestu.</p> <p>Výše jmenovaný po sdělení důkazů odpověděl / přislibil / vysvětlil ...atd.</p>	
_____	L. S.
ordinář	
_____	_____
napomenutí	notář
Tet: +420 543 237 051, Fax: +420 543 237 042, E-mail: ordinar@biskupstvi.cz	

⁹ Toto napomenutí však není napomenutí ve smyslu trestního opatření viz. kán. 1339. Jedná se o napomenutí ve smyslu kánona 1347, § 1.

¹⁰ Srov. A. CALABRESE, *La procedura stragiudiziale panale*, v AA.RR., *I procedimenti speciali nel diritto canonico*, Città del Vaticano 1992, str. 277.

¹¹ Kán. 697, 2°.

IV. otázka soudního a mimosoudního řízení

Zůstává ale otázka, jakou cestu pro udělení trestu zvolit? Podívejme se na kánon 1342, § 1, který upřesňuje: «Kdykoliv spravedlivé důvody brání, aby se provedlo soudní řízení, může se mimosoudním rozhodnutím uložit nebo úředně prohlásit trest; trestní opatření a trestní pokání se mohou uložit správním rozhodnutím v kterémkoliv případě». Můžeme říct, že tato «iusta causa» se může konkretizovat naléhavou nutností nebo dokonce velkou těžkostí předložit věc soudu (ne každá diecéze má soud) nebo jiným závažným a rozumným pastoračním důvodem.

Kromě spravedlivého důvodu zákonodárce určil v jakých případech je možné použít správní cestu k deklarování trestu a to:

- vždy když se zamýšlí aplikovat trestní opatření a trestní pokání (kán. 1339 – 1340)

Není možné použít cestu mimosoudního rozhodnutí pokud:

- se jedná o trvalé tresty;
- se jedná o tresty, které samotný zákon nebo dekret, jenž ho ustanovil to zakazuje (kán. 1342, § 2)¹². Pokud se v těchto případech použije mimosoudní rozhodnutí, dekret je neplatný «*ipso iure*», neboť je vydán proti «*expressum legis praescriptum*».

V. Postup k rozhodnutí mimosoudním řízením

Jestliže ordinář rozvážil postupovat cestou správního dekretu nejprve

- 1) obeznámí obviněného se žalobou a důkazy, poskytující mu možnost obhajoby, leč by obviněný, právoplatně předvolaný, se ve stanoveném termínu nedostavil na předvolání;
- 2) zváží pozorně se dvěma přísedícími, které si přibere, všechny důkazy a argumenty;
- 3) jestliže konstatuje s jistotou (morální), že došlo k deliktu a trestní činnost není umořena (promlčení)¹³, vydá dekret podle kánonu 1342 – 1350, dokládající, i když stručně, důvody «*de iure*» a «*de facto*».

Předkládám jako vzor pro vyhotovení mimosoudního dekretu, překlad dekretu vydaného kardinálem Ruinim, generálním vikářem Římské dieceze, uveřejněný v aktech Římské dieceze č. 33 (1992) 1598-1599.

¹² Kán.1342, § 2. Správním rozhodnutím nemohou být uloženy nebo prohlášeny trvalé tresty ani tresty, které zakazuje uložit správním rozhodnutím zákon nebo příkaz, který je stanovil.

¹³ Can. 1362. - § 1. Actio criminalis praescriptione extinguitur triennio, nisi agatur:

1° de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis;

2° de actione ob delicta de quibus in cann. 1394, 1395, 1397, 1398, quae quinquennio praescribitur;

3° de delictis quae non sunt iure communi punita, si lex particularis alium praescriptionis terminum statuerit.

Co se týká deliktů rezervovaných Kongregaci pro víru norma promulgovaná JANEM PAVLEM II, Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* z 30. dubna 2001 (AAS 93 [2001] 737-739) ustanovuje dobu promlčení deset let po trestním činu, přičemž provinění s mladistvou se počítá od dosažení plnoletosti (18. let).

Camillo Ruini
Generální vikář jeho Svatosti v Římské diecézi¹

UVÁDÍME

- že biskup z Bergama, zprávou z 19. prosince 1991, nám dal na vědomí, že spisy, veřejné prohlášení a teze, notně zarážející, prohlášené R. D. Mario MAZZOLENI ve vztahu k indickému mistru Sai Baba, za jehož přesvědčeným následovníkem se vyznává, budíce značný údiv a pohoršení věřících;

- že tento kněz 23. listopadu 1990 věnoval Katolické církvi knihu nazvanou «Kněz se setkává s Sai Baba», ve které, vycházejíce z chvályhodné činnosti Ducha Svatého v každém člověku a v každé náboženské zkušenosti, dochází k znevažování základních pravd katolické víry, zvláště pak co se týká Ježíše Krista jediného Syna Božího, který se stal pro nás člověkem a naším jediným Spasitelem;

- že, kromě toho, jsou v textu závažná prohlášení proti víře, zvláště ta, která prohlašují Sai Babavi nárok božského vtělení, a brání jeho spisy, základy a nauku;

- že veřejná prohlášení R. D. MAZZOLENI zapříčinily zmatky a pohoršení zvláště proto, že pocházejí od kněze, který vykonává kněžskou službu jménem Katolické církve;

- že, zprávou z 18. května 1992, výše uvedený kněz byl od nás formálně napomenut a, stejně tak, vybidnut, aby se vzdal svých heretických nauk a pozicí, a ukončil pohoršení, explicitně ustoupil od omylů během neodkladné lhůty dvou měsíců počítané ode dne přijetí této listiny, s upozorněním, že v případě neuposlechnutí bude nutné vyhlásit exkomunikaci *latae sententiae* pro herezi v souladu s kán. 1364;

- že dne 3. června 1992 jsme uskutečnili rozhovor s R. R. MAZZOLENI ohledně argumentů a obnovili jsme předešlou výzvu;

- že výše uvedený kněz ve svém listě ze 14. července 1992, který Nám adresoval, bohužel, odmítl vzít zpět své omyly, prohlašující kromě jiného že « v případě která se mu nabízí – vyhoštění z církevní instituce nebo vypovězení svědomí – nemůže a nechce volit to poslední»

KONSTATUJEME

- že veřejná prohlášení nauky R. D. MAZZOLENI jsou nekompatibilní s výkonem svaté služby jménem Katolické církve;

- že po jeho odpovědi se nejví vhodně mu znovu předložit tuto otázku a proto je potřebné přistoupit k mimosoudnímu dekretu podle kán. 1342;

ROZHODUJEME

1. prohlašuje se, že výše jmenovaný kněz, R. D. Mario MAZZOLENI, propadl exkomunikaci *latae sententiae* pro herezi podle kán. 1336 s následky uvedenými v kán. 1331;
2. podle téhož byl dán zákaz vykonávat činnost z moci svěcení;
3. výše řečená censura má trvání dokud kněz, z milosti našeho Pána, neupustí od zatvrzelosti podle kán. 1347, § 2.

Dáno v Římě, v sídle našeho biskupství, v Lateránském Paláci, dne 12. září 1992

_____
Camillo Card. Ruini

_____
Paolo Gillet
generální sekretář, prelát

VI. Postup v soudním řízení (kánn. 1720-1728)

Jak bylo již řečeno, ordinář dekretem určí započetí trestního procesu, přičemž akta předchozího řízení předá ochránci spravedlnosti, který předloží žalobu soudu podle kánn. 1502 a 1504. U tribunálu vyšší instance, kam jde kauza z I. instance po vynesení afirmativního rozsudku «ex officio» zastává úlohu ochránce spravedlnosti ustanovený u téhož soudu II. a vyšší instance (kán. 1721, §§ 1, 2).¹⁴ Platnost rozhodnutí nabývá až po dvojím shodném rozsudku. Pro trestní proces obecné platí všechny procesní normy¹⁵ mimo ty, které upřesňuje normativa pro trestní proces (kánn. 1720-1728).

Průběh řízení u soudu je následující:

1. **žaloba** podle kánn. 1502 a 1504, kterou se zahajuje spor, musí obsahovat:
  - a) uvedení, před kterým soudcem se řízení ve věci zahajuje, co se požaduje a od koho se to požaduje;
  - b) označení, na jakém právním podkladu se zakládá, a alespoň obecně uvést skutečnosti a důkazy k prokázání toho, co se tvrdí (viz. předchozí řízení);
  - c) podpis žalobce (promotor iustitiae) s uvedením dne, měsíce, roku a také místa, kde žalobce bydlí nebo je dosažitelný pro přijímání zásilek;
  - d) uvedení kanonického trvalé nebo přechodné bydliště žalované strany (srov. kán. 1504).

2. **ustanovení soudu** samosoudcovského¹⁶ nebo senátního ze tří soudců, přičemž ve věcech trestních jsou tříčlennému senátu vyhrazeny:
  1. zločiny, u nichž lze uložit trest propuštění z duchovenského stavu;
  2. uložení nebo úřední prohlášení exkomunikace.

Pokud ve věci rozhoduje samosoudce, tak si může přibrat jako poradce dva přísedící, duchovní řádného života (srov. kán. 1424), a určený notář podle kán. 483, § 2, pro případy, kde by mohla být ohrožena dobrá pověst kněze, musí být kněz. Pro druhou instanci však platí i další výjimka obsažená v kán. 1441: Soud druhé instance má být ustanoven stejným způsobem jako soud první instance. Jestliže však u soudu první instance, dle předpisu kán. 1425 § 4,¹⁷ vynesl rozsudek samosoudce, nechť soud druhé instance pokračuje sborově. Vždy je možné, aby biskup svěřil obtížnější nebo důležitější věci senátu ze tří nebo pěti soudců (srov. kán. 1425, § 2).

¹⁴ Kán.1721 § 1. Jestliže ordinář rozhodl, že se zahájí trestní řízení soudní, předá akta vyšetřování ochránci spravedlnosti, který předloží soudci žalobu podle kán. 1502 a 1504.

§ 2. U vyššího soudu zastává úřad žalobce ochránce spravedlnosti, ustanovený u tohoto vyššího soudu.

¹⁵ Srov. kán. 1728, § 1. Při dodržení kánonů této stati (trestní stať, pozn. moje), pokud tomu nebrání povaha věci, je nutno při trestním řízení použít kánonů o řízení obecně a o řádném řízení sporném, při zachování zvláštních norem týkajících se záležitostí veřejného prospěchu.

¹⁶ Ustanovení samosoudce je záležitostí soudního vikáře, který ustanoví sám sebe nebo ustanoví jiného soudce.

¹⁷ Kán. 1425, § 4. Jestliže u soudu prvního stupně nelze ustanovit senát, může biskupská konference dovolit, aby pokud tato nemožnost trvá, svěřil biskup věc jedinému soudci z řad duchovních, který si dle možnosti přibere přísedícího a vyšetřujícího.

3. **přijetí žaloby** (kán. 1505), přičemž samosoudce nebo předseda senátu je povinen nejprve zjistit, zda věc spadá do jeho kompetence, zda je žalobce způsobilý k jednání u soudu, a potom je povinen co nejdříve (stanovená lhůta 20 dní) svým rozhodnutím žalobu přijmout nebo odmítnout.

Kánon 1505, § 2 dovoluje žalobu odmítnout pouze, když

1. není soudce nebo soud příslušný;¹⁸
2. je nepochybně známo, že žalobce není způsobilý k jednání u soudu;
3. nebyla dodržena ustanovení kán. 1504, odst. 1 - 3;
4. je ze samé žaloby jisté, že žalobní požadavek nemá žádný podklad a že jej není možné řízením získat.

Žalobce v trestní záležitosti je ochránce spravedlnosti, který z pověření ordináře předložil žalobu, a to se děje po skončení předchozího šetření. Při odmítnutí žaloby z důvodu kán. 1504, 1°- 3° žaloba může být znovu předložena po opravě nedostatků. Vždy je možné pro žalobce (ochránce spravedlnosti), aby proti odmítnutí žaloby podal v užitečné lhůtě deseti dnů stížnost, podloženou důvody, a to buď k soudu určenému k odvolání nebo k senátu, jestliže žalobu zamítl předseda, přičemž otázku odmítnutí odpovědný soud musí rozhodnout co nejdříve (srov. 1505, § 4).

5. **předvolání obžalovaného k soudu** a vybídnutí soudu k volbě advokáta (srov. kán. 1723, § 1). Pro zastávání služby advokáta platí i tady všeobecné podmínky stanovené pro advokáta, totiž že musí být věkem zletilý, dobré pověsti, musí být katolíkem, leč by diecézní biskup dovolil něco jiného, doktorem kanonického práva nebo jinak velmi zkušený a schválený od biskupa-moderátora soudu (srov. kán. 1483). V kněžských záležitostech je radno z povahy věci, aby advokátem byl také kněz. Je na místním zákoně, aby tuto věc kodifikovat, třeba společně se stanovami soudu. Jestliže si strana nezvolí advokáta pak sám soudce «ex officio» jmenuje advokáta, který obhajuje stranu. Vždy je třeba, aby advokát měl pravomocné zmocnění. Role advokáta v trestním procesu je velmi důležitá od začátku až do konce. Advokát nerepresentuje stranu *in se*, ale brání ji procesně, proto je nezbytné zmocnění stranou. Obeslání promotora justice, strany a jeho advokáta je nepostradatelné pro platnost celého procesu.

6. **Stanovení předmětu sporu;**

7. **Otázky pro šetření** jsou předloženy soudu ochráncem spravedlnosti;

8. **Výslech obžalované** strany a navrhnutých svědků ochráncem spravedlnosti;

---

¹⁸ Příslušnost soudu může být buď z důvodu předmětu nebo materie deliktu, která podle apoštolské konstituce *Pastor bonus*, čl. 52 je Kongregace pro víru, která soudí vážné delikty proti víře a morálce, delikty při celebraci svátostí; nebo z důvodu pobytu «forum domicilii» (kán. 1408) nebo quasi pobytu (kán. 1409), nebo příslušnost podle místa kde byl delikt spáchán «forum delicti» (kán. 1412) nebo z důvodu důstojnosti osoby, která delikt spáchala. Papež má výhradní právo soudit v trestní záležitosti: hlavy států, kardinály, vyslance Apoštolského stolce, biskupy a další záležitosti, kterých se ujal, aby je rozhodl.

9. **Výslech svědků** podle návrhu obžalovaného (kánn. 1547 -1572);
10. **Další prostředky k získání důkazů**, znalecké posudky, listiny atd. (kánn. 1544-1546, 1574-1581);
11. **Zveřejnění řízení** (kán. 1598);
12. **Uzávěr řízení** (kánn. 1599 -1600);
13. **Zpětvzetí žaloby ochráncem spravedlnosti** z nařízení nebo se souhlasem ordináře, z jehož rozhodnutí bylo řízení zahájeno, avšak k platnosti zpětvzetí se vyžaduje, aby bylo přijato obžalovaným, pokud nebyl obžalovaný soudem prohlášen za nepřítomného v řízení (srov. kán. 1724).
14. **Zpětvzetí žaloby** ze strany poškozené;
15. **Rozprava nad kauzou**, předložení obhajob a připomínek (kánn. 1601-1606.), přičemž jak «při písemném nebo ústním pojednávání záležitosti je obžalovaný vždy oprávněn, aby buď on nebo jeho advokát nebo zástupce (prokurátor) psal nebo mluvil jako poslední (kán. 1725).
16. **Rozsudek** (kánn. 1607-1618);
17. **Odvolání** podané obviněným nebo od ochráncem spravedlnosti (kán. 1727).¹⁹
18. **Exekuce pravomocného²⁰ rozsudku** (1650-1655), která, pokud místní zákon nestanoví jinak, je povinen nařídít biskup diecéze, v níž byl vynesena rozsudek prvního stupně. Vykonání rozsudku uskuteční biskup buď sám nebo prostřednictvím jiného (srov. kán. 1653, § 1).
19. **Žaloba o náhradu škody** (kánn. 1729-1731);
20. **Archivování spisu** v tajném archívu kurie.

Použitá literatura:

BOTTA R., *La norma penale nel diritto della chiesa*, Bologna 2001;
 D'OSTILIO F., *Prontuario del codice di diritto canonico*, Città del Vaticano 1996;
 DE PAOLIS V., *Le sanzioni nella Chiesa*, Città del Vaticano, 2006;
 MIZIŃSKI A. G., *L'indagine previa*, in *Ruolo preminente dell'ordinario nel processo penale secondo la normativa del Codice di diritto canonico del 1983*, Roma 1996;
 SANCHIS J., *L'indagine previa al processo penale*, in *I procedimenti speciali nel diritto canonico*, Città del Vaticano 1992;
 SUCHECKI Z., *Il processo penale canonico*, Roma 2003;
 URRU A. G., *Punire per salvare*, Roma 2002;

¹⁹ Kán.1727, § 1. Obžalovaný může podat odvolání i v případě, že byl rozsudkem osvobozen pouze proto, že trestní postih byl dán na uvážení soudci nebo protože soudce použil oprávnění podle kán. 1344 a 1345.

§ 2. Ochránce spravedlnosti se může odvolat, jestliže má za to, že nebylo dostatečně napraveno pohoršení a obnova spravedlnost.

²⁰ Při zachování kán. 1643 se rozhodnutí považuje za pravomocné tehdy, jestliže:

1. mezi týmiž stranami byly vyneseny dva shodné rozsudky o stejném žalobním požadavku a z téhož žalobního důvodu;
2. odvolání proti rozsudku nebylo podáno v užitečné lhůtě;
3. v odvolacím stupni řízení zaniklo nebo se jej strany vzdaly;
4. byl vynesena konečný rozsudek, od něhož není odvolání podle kán. 1629.